

MÜZİK

Erken Müzik Birliği

Bir çoklarının sadece hünerleri ile parlamak yolunu tuttuğu çağımızda kendisini böylesine sadakatle sanata vermiş bir topluluğa övgüden de fazla minnet duyulabilir.

Denir ki bir düşünce tarzı olan bilimin deneylere dayanacak sebeple netice bağlantısını kurarak kanunları belirtmesi insanın yeni çağlardaki bir davranışdır. İnanılması kolay bir söz. Çünkü bu tarz düşünce ile davranışın pratikdeki belirtileri medorn zamanlarda, hele çağımızda çok. Oysaki bu düşünce tarzının pek yeni olmayıp eskidenberi, tarih öncesinde bile insan

davranışlarına hâkim gene insana verdiği akıl ve idrâkın bir niteliği olduğu düşünülebilir. Tarih ve tarih öncesi de ye uygarlığı kiye ayırmak her halde pek kaba bir bölme.

Tecrübe bir bakıma düşünce ile «action» arasında her gün görülebilen ve şüphesiz eskidenberi görüle gelmiş olan bir uyumsuzluktur. Bunun yanı sıra insan istekleri ve irâdesi bu iki unsur arasındaki uyuşmayı sağlamak çabası için de kalmıştır. Bunun günümüzde kudretle başarmıştır. «Chaotique» dış âlem olaylarına bilim yoluyla hâkim olmak da, onları faydalı bir tarzda kullanabilmektedir.

Ama yalnız dıştaki değil onun iç âlemi de «Chaotique» tir. Gördüğü düşünce onu çoğu kez korkutur. Beğenmediği zaman içinde kendini daha mes'ut du yacağı bir dünyayı kendisi yaratmağa koyulur. Bu yolda katıldığı büyük mâcera san'atın ta kendisidir. Yeni bir düzen halinde yarattığı san'at dünyası onun emek ve çabasının sonucudur. Mâceraya ne vakit girmiştir, bu nerede bitecektir? Bunlar karşılık bekleyen suallerden değildir. İnsanla beraber durmadan sürüp gidecektir. Bu gün düşünün ve dileyen herkesin anlayacağı dil olan müzik insan oğlunun ifade vasıtası olarak denediği bir fizik fenomeni olan sesin araya araya bulduğu bir şekli ve düzenidir. Bunun için harcadığı emek te büyüktür. Hem bunda sürekli bir «praxis» halinde dünyadaki bütün kavimlerin payı vardır. Her yerde, her çağda yapılabilen iş bizlere insanlık niteliklerini bir yoldan bir çeşitle göstermekte-

dir. Eldeki imkânlar ne olursa olsun bir rakılan eserden daha üstün olan ondaki ifade çabasının önemli ve değerlidir.

Bundan bir süre önce Alman Kon solosluğunda bir suarede, Türk-Alman Kültür Heyeti bizlere bunun çok ilgi çekici ve dokunaklı bir örneğini verdi. «Münich Erken Müzik Topluluğu» ondördüncü yüz yılın başından «Renaissance» a kadar olan devrin müziğini dinletti. Bu gün müzikte eriştiğimiz noktaya gelmeye kadar yaşamış insanlar gene bu günkü gibi duygularını ve düşüncelerini ifade etmek istemişler. Zamanlarındaki imkânları kullanmışlar. Elbetteki bunlar yetmemiştir. Yeteneksizlik acısını, duymuşlar yenilikler aramışlardır Bir yandan lütieyler, bir yandan besteciler araştırıp durmuşlardır. Ama zarar yok, ortaya konmuş eserler onların bu çabalarını belirttiği için hâlâ değerlerini saklamak da.

Topluluk mezzo soprano Andrea Von Ramm, tenor Williard Cobb, yaylı çalgıları çalan Sterling Jones, lavta ve ne fesli çalgıları çalan Thomas Binkley'den kurulu. Yaylı sazlar arasında viola da gamba, rebec ve viole d'amour, parmakla çalınanlardan saz şairinin küçük harp'ı ve lavta, nefeslilerden bu gün pek az kullanılan flüt çeşitleri çaldıkları aletler. Diniettikleri müzik dünyasında sınır tanımayan akımların, Asya'dan gelip bat Avrupa'da görülen ve orta çağdan sonraki devre ait örnekleri. Programda ondördüncü yüzyılın adları bilinmeyen bestecilerinin eser-

lerinden tutunda Fransa'nın en ünlülerinden Guillaume de Machaut'un, flaman Cicobia'nın, renaissance'daki alman, italyan, fransız eserleri ve İngiliz âlet müziği örnekleri bir hazine kapısı açılır gibi önümüze kondu. Kullanılan müzik tekniği kıt verimli ve sazların imkânları az. Fakat kullanan insan duyguları, dini duygu hüznün yitlik, neşe «esprit», çapkınlık oyun ihtiyacı, bütün bunlar birer ifade yolu bulmuşlar. Hem de öylesine güzel ki

Salon tümüyle doluydu. Konser uzun sürdü. İlgisi az dinleyici için monoton bulunabilirdi. Fakat kimsede yorunluk görülmedi. Çok ilgi çekti. Sonunda uzun alkışlar bunu belli etti. Konserden sonra kültür ataşeliğiyle emekleri pek verimli Türk-Alman Kültür Merkezi müdürü Dr. R. Anhegger'in düzenlediği toplantıda san'atçılarla tanışma ve sohbeti özel bir anlam taşıdı. Mezzo soprano bayan A. von Gramm anlamlı ve güzel ses kalitelerinden öteye geniş bilgisiyyle kendisini bu tür müziğe seve seve vermiş. Tenor V. Cobb'de temiz bir icra kaygısı pek belli. Yaylı sazları çalan Sterling Jones sadece bu eski aletlere bağlı T. Binkley'de öyle.

Çoklarının hünerleriyle parlamak yolunu tuttuğu bir dünyada kendilerini böylesine sadakatle san'ata vermek ve onun bir yüzünü bizlere heyecan verecek tarzda gösterenleri övmek kolay. Fakat asıl gördükleri için özel önem ve değerinden ötürü onlara minnet duy mak daha doğru.

Dr. Reyhan H. ERBEN